

Натисніть тут, щоб

КУПИТИ КНИГУ НА САЙТІ

або

заможляйте по телефону:

(0352) 28-74-89, 51-11-41

(067) 350-18-70

(066) 727-17-62

Хамлик К.Б., Тис С.С.

**МОВЛЕННЄВІ ІГРИ
ТА ВПРАВИ ДЛЯ МАЛЯТ**

**До записничка вихователя дитячого
дошкільного закладу та батьків**

ТЕРНОПІЛЬ
НАВЧАЛЬНА КНИГА – БОГДАН

УДК 372.46(072)
ББК 74.100я70
Х 79

Рецензенти:

Р. Юрова – доцент, кандидат педагогічних наук, консультант
з патології мовлення клініки “EUROLAB”

О. Тимошенко – вихователь вищої категорії,
завідуючий ДНЗ № 452 м. Києва

Хамлик К.Б., Тис С.С.

Х 79 Мовленнєві ігри та вправи для малят : до записничка вихователя дитячого дошкільного закладу та батьків / К.Б. Хамлик, С.С. Тис. — Тернопіль : Навчальна книга — Богдан, 2017. — 80 с.

978-966-10-4732-6

У посібнику зібрано й упорядковано добірний матеріал, розрахований на дітей дошкільного віку (3-5 років) для оволодіння мовленнєвими навичками: для розвитку мовного апарату з повним арсеналом вправ; розвитку мовленнєвого дихання з великою кількістю вправ, ігор, тренінгів; розширення пасивного й активного словника; формування зв'язного мовлення та його інтонаційної виразності.

Авторами підбрано твори українських поетів та поезії з народної творчості з урахуванням інтересів і вікових особливостей дошкільників, що можуть бути використані не тільки на мовних заняттях, а й на святкових ранках, у родинному колі.

Посібник створено за методикою формування виразного мовлення дітей відповідно до вимог державної програми Міністерства освіти і науки України.

Матеріал може бути використаний вихователями дошкільних навчальних закладів, керівниками гуртків з виразного мовлення та батьками, які мають дітей з незначними вадами мовлення.

УДК 372.46(072)
ББК 74.100я70

*Охороняється законом про авторське право.
Жодна частина цього видання не може бути відтворена
в будь-якому вигляді без дозволу автора чи видавництва.*

ПЕРЕДМОВА

Шановні батьки та вихователі дошкільних закладів!

Ваші діти починають осмислено оволодівати мовою, її граматичною будовою, здатні легко засвоювати більшість звуків і закріплювати їх у своєму мовленні. Саме тепер (у віці 3-5 років) у них починають формуватися навички виразного мовлення, а це вимога систематичної клопіткої роботи. У даному посібнику автори діляться своїми надбаннями у розвитку мовленнєвого виховання дошкільнят.

Усі вправи кожного розділу розташовані так, щоб дитина поступово набувала навичок культурного мовлення. До кожної вправи подані ігри, які зацікавлюватимуть дітей і допомагатимуть засвоювати закладені в них закономірності мовленнєвого розвитку.

У збірнику також подано текстовий матеріал (скоромовки, вірші, лічилки тощо), упорядкований за певною тематикою. Він може слугувати не тільки для розумового, а й мовленнєвого розвитку, допоможе у розширенні активного словника.

Бажаємо успіхів!

Українська мова, синку,
Як віночок із барвінку:
В ній дзюрчання струмочка,
У ній зелень садочка,
У ній квіти і трави,
У ній сонце ласкаве.
Слово щастям налите —
Мову треба любити.

К. Оксамитна

Все, що живе на світі, уміє розмовляти.
Уміють говорити зайці і зайченята,
По-своєму говорять і риби серед моря,
І у садочку пташка, і у траві мурашка.
Говорять навіть квіти
З блискучими зірками.
— А як говорять діти?
— Так, як навчила М А М А.

Л. Полтава

Щоб добре розмовляти,
Треба чітко вимовляти
Все коротко, уміло,
Щоб було зрозуміло.

ВПРАВИ З ТЕХНІКИ МОВЛЕННЯ

Вправи для мовного апарату

(язик, губи, зуби, щелепи)

Виконуючи вправи, слід пам'ятати:

- кожен вправу виконувати 3-5 разів;
- наприкінці кожної вправи повертатися у вихідне положення, а потім у стан спокою;
- виконувати вправи під рахунок вихователя;
- слідкувати за тим, щоб працювали тільки м'язи, які тренуються при певній вправі;
- обличчя, плечі, шия мають бути спокійними і ненапруженими.

Вправи на розвиток язика

Вихідне положення: язик плоско лежить в роті, кінчиком торкається нижніх зубів.

1. Язик «грається у схованку»: то витягнути його з ротика, то сховати.
2. Язик показує, який він є:
 - а) довгий-довгий;
 - б) дістає до носика;
 - в) дістає до підборіддя.
3. Язик складається в «грубочку».
4. Язик «малює» коло: облизує губи по колу.
5. Язик у роту гостренько «коле» по черзі в обидві щічки.
6. Язик, торкаючись піднебіння, «клацає», неначе кінь копитами.
7. Язик «дражниться»: ударяється об губи по черзі — то до верхньої, то до нижньої.
8. Язик по черзі торкається верхніх і нижніх зубів.
9. Язик протискується крізь стулені зуби.
10. Язик протискується крізь стулені губи.
11. Язик своїми боковинками торкається верхніх зубів.
12. Язик, неначе маятник, рухається по черзі вліво і вправо.
13. Кінчик язика упирається в піднебіння.
14. Кінчик язика упирається в альвеоли верхніх зубів.

Вправи для губ і нижньої щелепи

Вихідне положення: ротик закритий.

1. Губи витягнути «хоботком».
2. Губи розтягнути в сторони, не оголюючи зубів.
3. Губи витягнути «хоботком» і робити кругові рухи.
4. Верхню губу натягнути на верхні зуби, нижню губу — на нижні зуби.
5. Губи скласти «бантиком».
6. Нижню щелепу опустити на відстань у два пальці.
7. Ротик розкрити, ніби позіхаєте.

Артикуляція голосних

А — рот широко розкритий, щелепи опущені, зуби розімкнені, губи притиснуті до зубів, язик лежить спокійно.

О — рот напіввідкритий, губи округлені, язик лежить спокійно, щелепа опущена.

У — рот напіввідкритий, губи витягнуті вперед, щелепа опущена, зуби не зімкнені.

Е — рот напіввідкритий, губи трохи розтягнуті в сторони і притиснуті до зубів.

И — рот напіввідкритий, губи притиснуті до зубів і трохи розтягнуті в сторони.

І — рот напівприкритий, губи щільно притиснуті до зубів і дуже розтягнуті.

Голосні у вірші М. Підгірянки.

А-а-а — котика нема.

Е-е-е — де наш котик, де?

У-у-у — мишку з'їв малу.

І-і-і — він спить на печі.

И-и-и — має гарні сни,

О-о-о — не будить його.

І-і-і — тихо, мишки всі.

Артикуляція приголосних

Б, М, П — губи зімкнені, зуби розімкнені, язик лежить спокійно. Під тиском повітря губи розмикаються, як від вибуху.

В — нижня губа змикається з верхніми зубами, під тиском повітря розмикається.

Ф — як і при вимові В, тільки повітря проходить через бокові щілини губ.

Т — рот напіввідкритий, кінчик язика упирається у верхні зуби, під тиском повітря язичок штовхається в зуби.

Р — рот розкритий, губи у спокої, бокові частини спинки язика впираються в бокові зуби. Передня частина язика спочатку вільно розплющена, потім кінчик язика піднімається вгору і торкається піднебіння, а коли проходить повітря, вібрає.

С, З — рот напіввідкритий, губи розтягнуті, зуби ледь розтулені, голосові зв'язки при вимові звука [З] дрижать, працює маленький язичок.

Ц — рот напіввідкритий, губи і зуби ледь розімкнені, язик ніби клацає у верхні зуби.

Л — рот трохи відкритий, губи злегка прикривають ледь зімкнені зуби, а кінчик язика легко штовхає в альвеоли верхніх зубів.

К — рот напіввідкритий, губи і зуби нерухомі, язик спинкою піднімається і стукає у піднебіння.

Х — рот напіввідкритий, губи і зуби нерухомі, язик спинкою піднімається до піднебіння й утворює щілину за кутніми зубами, куди проходить повітря сильним поштовхом.

Г — рот напіввідкритий, губи і зуби нерухомі, задня спинка язика тримається посеред рота.

Й **О** **В** **А** **Н** **І**, **Є**, **Ю**, **Я** озвучуються як два звуки: $\text{Й} = \text{Й} + \text{І}$, $\text{Є} = \text{Й} + \text{Е}$, $\text{Ю} = \text{Й} + \text{У}$, $\text{Я} = \text{Й} + \text{А}$.

Вправи на розвиток дихання

Вихідне положення: корпус тіла випрямлений, не напружений, повітря набираємо носом; слідкуємо, щоб плечі не підіймалися при диханні та не надувалися щокни.

Беззвучне дихання

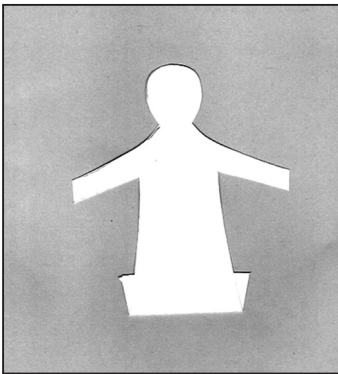
1. Видихаємо на ПФ.
2. Вдихаємо носом на рахунок 1, 2.
3. Затримуємо повітря на рахунок 1, 2.
4. Видихаємо на ПФ.

повторюємо
тричі

Вправа «Подмухаємо на пір'їнку». Гра-показ із повітряною кулькою. Завдання: надуваємо кульку, а потім випускаємо повітря з неї малими або великими порціями, випускаючи і затримуючи його.

Гра «Насосик». Завдання: з позиції стоячи на вдих присідати, на видих підніматись.

Гра-естафета «Перегони паперових чоловічків» (чий паперовий чоловічок буде першим на фініші).

Гра «Замри» — завдання: затримати дихання, доки ведучий скаже: «Відітри».

Гра «Хто скільки одиниць прорахує за один видих».

Озвучення видиху

- а) 1. Видихаємо на ПФ.
2. Вдихаємо носиком жваво, ніби відчували приємний запах лілеї.
3. Затримали подих на рахунок 1, 2.
4. Видихаємо спокійно ротиком на О (або інші голосні).

повторюємо
тричі

- б) 1. Видихаємо на ПФ.
2. Вдихаємо плавно на рахунок 1, 2, 3.
3. Затримаємо подих на рахунок 1, 2.
4. Видихаємо і озвучуємо: мамо.
5. Вдихаємо носиком плавно на рахунок 1, 2, 3.
6. Видихаємо і озвучуємо: матуся, бабуся.
7. Затримуємо подих на рахунок 1, 2.

в) У подальшому за такою ж схемою озвучуємо чотири- і п'ятискладові слова. Наприклад: сніжиночка тощо.

г) На наступних заняттях промовляємо коротенькі скоромовки, наприклад:

- Сонце пече в плече;
- У ночі, у ночі не сплять сови і сичі.

г) Промовляємо скоромовку, розподіляючи дихання. Починати читати по складах, потім повністю.